

”תורת היציאה בלילה”

קיבלתי פקודה להגן על הרטוב.

התושבים כולם רוכזו בבית בן קומותים, וע”י כך התארגנה ההגנה על המקום. ראיתי כי אין לי עוד מה לעשות שם, והחלטתי לארגן „אגרוף” להגנה בחוץ. את האגרוף היו: יצחק הגר ועוד אחד. יצאנו ללילה לילה — במטרה של התקפת נגד על אלה שיתקפו את הבית. כאן נוכחתי לדעת כי האנשים סתם פחדים לצאת בלילה. בעיקר חסר להם מושג על תנועת לילה. הרטוב לא הותקפה אף פעם, אולי בגלל דלותו של המקום, וביקשתי מיעקב פת מפקד ירושלים, להעבירני לשכונה בה יש התקפות. כעבור ימים אחדים קיבלתי תפקיד כמפקד שכונה בית וגן.

רציתי שהמפקד הקודם יסע אתי וימסור לי את המקום ופרטיו. אך לא יכולתי לשכנעו. „אמסור לך בבית” — טען. ומפה לא היתה לו בבית. הוא הסביר לי בעל־פה כי יש בשכונה בית, העומד בכיוון לעין־כרם הערבית, ואותו צריך לעזוב.

הגעתי לבית וגן בשעת הצהריים. התחלתי עובר את העמדות עם הסגן. התברר לי כי השכונה מותקפת לילה־לילה ביריות, אך לא נעשה כל נסיון להתפרצות לתוכה. ביקרתי בבתיים קיצוניים, נכנסתי למרכז, שהיה במאפיית אנגל — אותה מאפייה שב „דבר” היו מודיעים כי כל לילה יורים עליה (והגורם היה כי במאפייה היה הטלפון של עמדת הפיקוד וכששאלו מהמערכת „מי מדבר?” — ענה מטעמי בטחון „מאפיית אנגל”. ולשאלה „מה נשמע?” ענה — „יורים עלינו”. וכך נמסר לעתון, כי יורים על מאפייה). בינתיים ירד הלילה. לא הספקתי לגמור את הסיוור, והתחילו יריות. היה ברור כי הן באות מאותו מקום הנקרא היום „הר־הרצל”. ואני עדיין לא הספקתי לבדוק את העמדות שממול הגבעה. אמרתי לסגני: „עכשיו נצא לראות מה נשמע בעמדות”. ענה לי בפסקנות: „כאשר יורים — לא יוצאים”. נסיתי להסביר לו שהצורך בנו מתחיל דוקא כשיורים, ולפני זה איננו נחוצים כאן כלל. ענה לי: „אתה מספר בדיחות, אין יוצאים בזמן יריות”. ביקשתי מתנדב, ויצא אתי מיד בחור ספרדי. הגענו לעמדה הקיצונית שליד הכביש, ונוכחתי כי הערבים יורים מהגבעה הנ”ל. למחרת נסיתי לברר מדוע לא נעשה נסיון שאנו נתפוס את הגבעה? כולם פערו פיהם, ותמחו על הצעה משונה שכזו. אך אני אירגנתי כיתה, שגייסתי מאנשי העמדות, ולפנות־ערב, כשהחל מחשיך, העליתי על הגבעה. בערב, כשבאו הערבים כמנהגם החלו עולים לגבעה גורשו באש הכיתה. לתוספת אמרתי למ”כ: „ועכשיו — ניתן אש על עין־כרם!” הדבר נראה בעיניו כבלתי־אפשרי, והוא ענה „לא, לא!” ואני עניתי: „כן! כן!” ופקדתי על מתן אש לבתי עין־כרם. שמענו את הצותות בכפר, ראינו סגירת תריסים וכיבוי אורות.

בחזרי לעמדת הפיקוד במאפייה התברר שכבר טלפנו ממטה־המשטרה בתמיהה: „מה בלבול המוח הערב? גם עין־כרם מודיעה כי יורים עליה, וגם בית וגן מודיעה כי יורים עליה. לאן סוף סוף צריכה המשטרה לנסוע?”

בעליה זו על הגבעה בערב היתה מעין ריבולוציה. אח”כ הרחבתי את תחום פיקודי גם על שכונת־יפה־נוף, הסמוכה. המא”ז שם, תושב ירושלים, אף פעם לא הופיע לראות מה נעשה אצלו במקום. פעם התקשרתי אליו ושאלתי, האם מתוך סקרנות בלבד אינו רוצה לצאת לראות את הנעשה באזור. הוא ענה לי ברצינות, כי „למפקדים גבוהים אסור לסכן את חייהם”. אך מפקדים ירושלמיים רבים החלו באים לשאול ולהתעניין איך נעשה אצלנו בלילה, והוא מיד לילה התחלפו המפקדים־האורחים, שקלטו כאן את „תורת היציאה בלילה”.

אפיונה מהו הימים ההם וממושגיהם: היה בבית וגן יהודי דתי, עבדן; הוא היה גבר אמיץ מאוד. פעם החלטנו להעניש כפרים מסוימים ע”י כמה רימוני־רובה. הוטל עליו להביא את המדוכה שהיתה טמונה בבית הרב. יהודי זה סיפר, כמובן לרב לשם מה הוא לוקח את הנשק, והרב סירב למסרו לצורך זה. כעבור זמן־מה הופיעה לפני משלחת: הרב, מורה מקומי ועוד אחד. השיחה התנהלה כמעט בידידות. הרב אמר, שהוא רוצה לשמוע אישור של מוסד אחראי לפעולה. הוא צדק בכך, והסכמתי עמו. אך כשהמורה החל לטעון: „מה הענין הזה, אנו הכבשים נלבש עור אריה?” התרגזתי, קמתי והודעתי לו שלכבשים אין מה לעשות במקום זה, לקחתיו בצווארונו וורקתי החוצה. מכיון שלענין ניתן פרסום רב מדי — ביטלנו אותה שעה את הפעולה. היא בוצעה במועד מאוחר יותר בנשק שלקחנו ממקום אחר.

(מעדות של אלוף יצחק שדה ז”ל על התפתחות פעולותיה של ההגנה במאורעות תרצ”ו—תרצ”ח. מתוך גני מערכת „חולדות ההגנה”).